

Noách (Noé) – „A Bárka”

Noách (Noé) Hetiszakasz tartalma נח

Isten utasítja Noét – az egyetlen igaz embert, aki egy erőszaktól és romlottságtól lezüllesztett világban még megmaradt –, hogy építsen egy nagy, fából készült, kívül-belül szurokkal bevont bárkát. Egy hatalmas özönvíz – mondja Isten – el fogja törölni az életet a föld színéről; a bárka azonban a víz színén marad, belsejében Noéval és családjával, és minden állatfajból egy-egy párral (egy hímmel és egy nősténnyel). (1Mózes 6:9–7:9.)

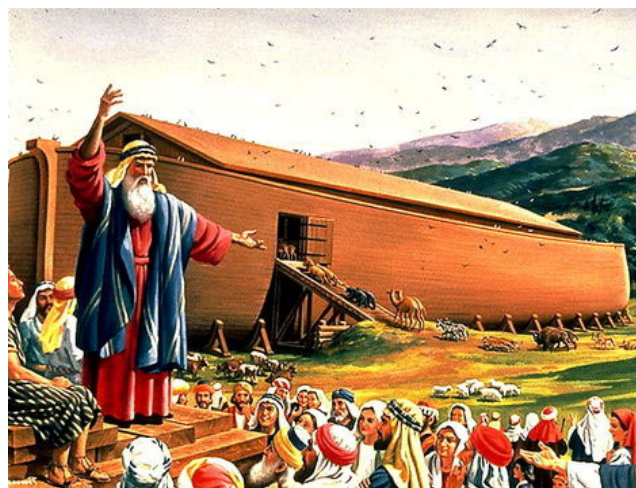
Negyven nap és negyven éjjel szakad az eső, és még újabb százötven napon át tajtékzanak a vizek, mielőtt csillapodni, majd apadni kezdenének. A bárka végül megtelepszik az Ararát hegyén és ablakából Noé elküldi a hollót, majd többször is a galambot, „hogyan megnézze, vajon leapadtak-e már a vizek a föld színéről” Amikor a föld felszíne teljesen felszikkad – pontosan egy napévvel (365 nap) a Vízözön kezdete után –, Isten megparancsolja Noénak, hogy hagyja el a bárkát, és népesítse be újra a földet. (1Mózes 7:10–8:19.)

Noé oltárt épít, és áldozatot mutat be rajta Istennek. Isten szövetséget köt Noéval, hogy soha többé nem pusztítja el az egész emberiséget az emberek cselekedetei miatt, és az emberrel kötött új szövetségének bizonyosságául szivárványt helyez el az égen. Isten az élet szentségéről is rendeletet ad Noénak: a gyilkosság főbenjáró vétség, s noha az ember engedélyt kap arra, hogy állathúst fogyasszon, tilos ennie még élő állat húsból és véréből. (1Mózes 8:20–9:17.)

Noé szőlőt ültet, és lerészegedik a gyümölcsétől. Noé fiai közül kettőre, Sémre és Jáfetre áldás száll, amiért betakarják apjuk mezítelenségét, harmadik fiára, Chámra azonban átok mondatik, amiért visszaél apja megalázó állapotával. (1Mózes 9:18–29.)

Noé leszármazottai tíz nemzedéken át közös nyelvvel és kultúrával rendelkező homogén nép. Majd egyszer csak szembe szállnak Teremtőjükkel: építenek egy hatalmas tornyot, saját legyőzhetetlenségüket szimbolizálандó; mire aztán Isten összezavarja a nyelvüket, „hogyan ne értsék meg egymás beszédét”, s ezzel eléri, hogy abbahagyják a város és a torony építését, és szétszéledjenek az egész föld színén, hetven néppé osztódva szét. (1Mózes 10:1–11:9.)

Noé hetiszakasza a Noé Ábrámmal (később Ábrámmal) összekötő tíz nemzedék leszármazási rendjével fejeződik be, valamint szó esik még Ábrám utazásáról szülőhelyéről, Ur-Kaszdimból Cháránba, útban Kánaán földje felé. (1Mózes 11:10–32.)

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Noách – (נח)

HETISZAKASZ

E heti szakaszunkban olyan pszichológiai nézetek vannak, amik napjainkra is érvényesek. A Tóra kijelenti, hogy a világ Teremtője a legjobb orvos - és pszichológus -, ahogy mondá: „Én vagyok az Úr, a te orvosod”, és Noé története alapvető példát kínál nekünk. Mielőtt az Örökkévaló a vízőzönt a földre bocsátotta, utasította Noét, hogy hogyan készüljön fel. Többek közt azt mondta neki: *„Minden tiszta baromból vegyél magadnak hetet-hetet, hímet és nőtényt, és a baromból, mely nem tiszta, kettőt, hímet és nőtényt.”* és vigye fel őket a bárkára. A kommentátorok megjegyzik, hogy a Tóra itt egy látzólag felesleges közvetett kifejezést használ. Általában a Tóra egyszerű és rövid közléseket választ, ám itt feltűnik egy hosszú és nyakatekert kifejezés: „barom, mely nem tiszta”

Miért nem beszél egyenesen és mondja: „tisztátalan barom”? A híres kommentátor, Rási szerint a Tóra ezzel arra tanít minket, hogy mindig a tiszta beszédet gyakoroljuk. A nyugati kultúrában nevelkedve azt tanítják nekünk, hogy „nevezzük nevén a gyermekket”, ne vetítsünk, legyünk őszinték és egyenesek. De a Tóra nem nézi ezt jó szemmel. Nem kell hazudni, oh, dehogy!

Csak éppen elmondhatjuk ugyanazokat a dolgokat pozitívan és kedvesen is. A véleményünket kifejezhetjük sértő, csúnya szavakkal, de ugyanazt a véleményt megfogalmazhatjuk más szavakkal, pozitívan is! Miután Noé kijött a bárkából:

„És Noé kezdte, a földműves, hogy szőlőt ültetett. És ivott a borból és megrészegeedett és fel-takaródzott sátorában. Midőn meglátta Chom, Kánaán atyja, az ő atyjának meztelenségét, tud-tára adta két fivérének, kinn. És vették Sém és Jefesz a ruhát, rátették kettőjük vállára és mentek háttal fordulva és befödtek atyjuk meztelenségét; arcuk pedig hátra fordulva volt és atyjuk meztelenségét nem láttak.”

A két fiú nem gondolta, hogy apjuk részegsége és meztelensége olyan hír, amit tovább kéne adni, vagy egyáltalán beszélni róla, hanem siettek betakarni őt. És miért mondja a Tóra ki a nyilvánvalót, hogy apjuk meztelenségét nem látták? Hisz, ha háttal mentek be, persze, hogy nem látták! De itt egy újabb fontos tanulság van a számunkra, ami ellenkezik a nyugati kultúránk megközelítésével. A nyugati kultúra azt állítja, hogy mindaddig, amíg nem cselekszünk negatív dolgot, addig szabad látni és megfigyelni negatív dolgokat. A Tóra viszont azt tanítja, hogy óvatosan bájunk a nézéssel! Igenis figyeljünk oda, hogy mit nézünk meg, és mire fordítjuk a tekintetünket, illetve mi az, amitől inkább el kellene fordítanunk a fejünket. Persze, nem járhatunk csukott szemmel, de ha valami negatív kerül a látókörünkbe, nem kell újra odanéznünk.

Glitzenstein Chaim Shaul rabbi

A fiatal emberiség – alig 1600 év telt el a világ teremtése óta – máris megérett a pusztulásra. A Tóra és a Midrás elbeszélése szerint az akkor élt emberek a feslettségnek olyan fokára jutottak, hogy az Örökkévaló elhatározta, új világot, új emberiséget terem. Nem rombolja le teljesen a meglévőt, csak a romlott részeket „vágja ki”, illetve új ember-fajt sarjaszt egyetlen megmentett családból. Ez Noách – Noé – családja, mely viszonylag jobbnak találtatott a többinél. Mindenki mást elvisz az özönvíz.

(Brésit Rábá)

HETI SZIDRA

Az első lázadás

נח

„És az egész földnek egy volt a nyelve és egyféle a beszéde... és szóltak egymáshoz: Nosza... építsünk magunknak várost és tornyot, melynek csúcsa az égig ér, és szerezzünk magunknak nevet... És elszélesztette őket az Örökkévaló az egész föld színén.” (Genézis 11, 1-9)

Az emberiség őstörténetének első szakaszait a mai napig sűrű köd fedi. Az a kevés, amit tudunk róluk, nagyrészt a tórából ered, ami köztudottan nem történelemkönyv, és a történelmi részek benne elsősorban a zsidó nép keletkezésével és történetével foglalkoznak. Így érthető, hogy fokozott figyelemmel kísérjük nem csak az írott Tóra „hivatalos” szövegeit, hanem a szóbeli tanban itt-ott beszúrt epizódszerű jelentéseket, melyek ősi szájhagyományokon alapulnak, és ismereteink jelentős forrásait képezhetik.

Húsz nemzedék telt el a világ teremtése és Ábrám ősapánk megjelenése, illetve a monoteizmus születése között. Az első tíz nemzedék után jött az özönvíz, amit az emberiség feslett viselkedése, nyers erőszak, a gyengék elnyomása stb. váltott ki. Az egyetlen megmenekült család, a viszonylag jó magaviseletű Noách (Noé) lett az emberiség új életető eleme, az ő fiaiból kelt ki az a mag, mely újra megvetette a Teremtés alapjait. Egyike három fiának volt Sém, a semiták ősapja, a zsidó nép őse. Újabb tíz nemzedék telt el Ábrámig, aki a semita nemzetségből származva volt hivatva a zsidó nép alapjait lerakni. Ez alatt a nem csekély idő alatt – az akkori nemzedékeket nem lehet 60-70 évvel mérni, mint a későbbieket – semmi említésre méltó dolog nem történt, leszámítva a Bábel tornya körül kipattant lázadást.

Az előző szakaszban leírt testvérgyilkosság óta az emberiség nagy fejlődésen ment keresztül. Már voltak kezdetleges fegyverei, már kialakultak különböző szakmák és foglalkozások, és a pogány kultúrák kezdeteiként már fel-feltűnnek a bálványimádás első formái.

Ekkor tört ki a Bábel tornya kapcsán az első lázadás. Klasszikus bibliamagyarázóink (**Rási, Nachmanides, Kimchi stb.**) szerint a toronyépítés terve az istentagadás szerves része volt: „Azt mondták: mi az, hogy az eget választotta magának? Majd felmegyünk és háborúzunk vele.” Modern biblikus kutatók emlékeztetnek a Mezopotámiában fellelt „**zigguratokra**”, templomtornyokra, melyek tetején oltár volt a bálványistenségek tiszteletére (**Ryle, idézi J. H. Hertz főrabbi Tóra-magyarázata**), mely érthetővé teszi a bölcseink által „lázádnak” minősített kezdeményezés negatív voltát. Még azok a magyarázók, mint **Ibn Ezra**, akik enyhíteni akarták a toronyépítők vétkét („azért építették, hogy jelzőoszlopként szolgáljon, nehogy szerte széledjenek a földön”) is belátják, hogy ez ellenére volt az Isteni akaratnak, hiszen azért teremtette a világot, hogy az be legyen népesítve. A toronyépítők lelketlen mechanizmusát és célratörő kegyetlenségét a Midrás adja tudtunkra. Ha egy téglát leesett, ez valószínűleg gyászt váltott ki a megszállott építkezőkben, mert késleltette a torony építését. Viszont, ha egy ember esett le és halt meg, azt semmibe vették, mert emberanyagban nem volt hiány. (**Pirké drábi Eliezer alapján**)

A szakasz Ábrám kivándorlásával Úr Kászdimból Kánaánba, és apjának, Teráchnak halálával végződik. Teráchnak három fia volt: Ábrám, Náchor és Hárán. Mielőtt elhagyták szülőföldjüket, szűkszáván közli velünk az Írás, hogy „Hárán meghalt apja, Terách, színe előtt, szülőföldjén, Kászdimbán” (uo. 11, 28).

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

HETI SZIDRA

Az első lázadás

A Midrás ebből azt érzi ki, hogy az apja miatt halt meg. „Ugyanis Terách bepanaszolta fiát, Ábrámot, Nimród király előtt, hogy nem hisz a bálványokban, és egyszer megsemmisítette Terách bálványüzletének teljes „készletét”. Erre Nimród becítálta Ábrámot, aki egy monoteista szemináriumot tartott neki az egyetlen élő és láthatatlan Istenről, aki az eget és földet teremtette. Nimród a veszedelmes eszméket terjesztő fiatalembert, apja feljelentésére, tüzes kemencébe dobta. Ekkor Hárán, Ábrám öccse, azt mondta magában: ha Ábrám bátyám élve kikerült a tüzes kemencéből, ez annak a jele, hogy az ő láthatatlan Istene az igazi, és akkor vele tartok. Ha nem – akkor nem. S amikor Ábrám, Isten segítségével, megmenekült a tüzes kemencéből, a király poroszlói megkérdezték Háránt, hol tart ő a hitvitában, mire ő azt felelte, hogy ő Ábrám-párti. Erre bedobták a tüzes kemencébe, ahol megégett” ... (Midrás Rábbá, Noách)

Részlet: Naftali Krausz

A NOAHITA TÖRVÉNYEK 7 PONTJA

- 1. Ismerd el, hogy egyetlen Isten van, aki Mindenható és mindenk felett áll. Ne helyettesítsd ezt a Felsőbb Erőt véges bálványokkal, akár magad, akár más lényeket bálványoznál. Ehhez a parancsolathoz tartozik az ima, a tanulás és a meditáció.**
- 2. Tiszteld a Teremtőt. Légy bármilyen frusztrált és ideges, soha ne átkozd Teremtődet.**
- 3. Tiszteld az emberi életet. Minden emberi lény egy külön világ. Egy élet megmentése egy világ megmentése. Egy élet elpusztítása egy világ elpusztítása. Ennek a törvénynek egyenes folyamata a mások életének segítése.**
- 4. Tiszteld a házasság intézményét. A házasság a legszentebb intézmény. Egy férfi és egy nő házassága Isten egységét jelképezi itt a földön. A hűtlenség támadás ez ellen az egység ellen.**
- 5. Tiszteld mások jogait és tulajdonát. Légy őszinte az üzleti életben. Ha Istenre hagyatkozunk az üzleti életben ahelyett, hogy tisztességtelenül üzleltelnénk, azzal azt fejezzük ki, hogy bízunk Istenben, mint az élet fenntartójában.**
- 6. Tiszteld Isten teremtményeit. Először az embernek tilos volt húst ennie. Az özönvíz után azonban ez megengedetté vált, de csak azzal a feltétellel, hogy nem szabad felesleges szenvedést okozni egyetlen teremtménynek sem.**
- 7. Légy igazságos. Az igazságosítás Isten dolga, de az embert bízta meg a szükséges gyakorlati törvények megalkotásával és betartatásával. Amikor kijavítjuk a társadalom hibáit, akkor a teremtés fenntarthatóságát biztosítjuk.**

Magyar gyerekkor az ultraortodox Bnei Brakban (befejező rész)

Nem így képzelték a magyar háttérű ortodox férfiak, amikor a holokauszt után sérülten, minden nélkül, szegényes nyelvtudással alijáztak. Azt remélték, Bne-Brakot kis Budapestté változtathatják, az apák nyomdokába léphetnek, kereskedelemmel foglalkozhatnak, időt fordíthatnak a Tórára, jómódban eltarthatják szépre vágyó feleségüket, kiházásíthatják gyerekeiket. Szerény, meg nem valósult álmok.

Fiaikat az ultraortodox Talmud-Tórába küldték, mert a vallásos cionista intézmények nem feleltek meg az igényeiknek. Onnan a fiúk a jesivákba kerültek, és litván stílusú ultraortodox lettek, mire hazatértek. Fokozatosan megváltoztatták az apák szokásait, és az ultraortodox litván jesivákhoz igazították őket.

Minden fiatal, férfias, intellektuális erő, minden vágy, minden törekvés ezentúl a jesiva nagy, kivilágított, zsúfolt tantermében gyűlik össze, a fekete-fehérbe öltözött fiúk könyveik fölött himbálják magukat, szenvedélyesen vitatkoznak tanulótársukkal, vagy a jesivavezetők, a Tóra-tudósok, a kijelölt ügyeletesek fejtegetéseit hallgatják.

Négy unokatestvérem, anyám nővérének fiai, akár a Schlanger fiúk, szélsőségesen litván ultraortodoxok lettek – apjuk, Marci bácsi legnagyobb szomorúságára. És fiúkban szűkölködő és lányokban bővelkedő apám hagyta, hogy a házasságközvetítő meggyőzze, és jesivatanulóhoz mentem feleségül – ki máshoz mehettem volna? Talán a vallásos cionista ifjakhoz, akik cédulákkal ostromoltak, de félreállították őket, a külföldi milliomosok száma pedig egyre csökkent, majd el is apadt.

A bne-braki változással a magyar háttérű családokban a szülők veszítettek: a fiuk nem vették át a családi üzleteket, csak a Tórának éltek. A lányok, a Bet-Jaakov neveltjei hozzámentek a jesivatanulókhoz, és magukra vállalták a család megélhetésének gondját és a következő ultraortodox nemzedék nevelését.

Így ért szomorú véget a magyar háttérű ortodox közösség Bne-Brakban. Nemzedékem az anyáktól örökölte az ezüst gyertyatartókat, a herendi porcelánt, a damasztabroszokat, a monogrammal hímzett ágyneműt. A szép utáni vágyódás tompult, a különleges süteményreceptek feledésbe merültek, magyar hangokat sem igen hallani már Zihron-Meir környékén és Bne-Brak utcáin.

Forrás: (szombat.org)

Az olimpia legfiatalabb bokszoja, akit aztán csapattársa küldött a haláltáborba
Ben Bril az olimpiák történetének legfiatalabb bokszoja volt, de a holland bunyós életrajzában ez legfeljebb csak egy lábjegyzetbe való adalék ahhoz képest, amelyet később aztán átélt. A zsidó származású sportembert és családját egykori csapattársa juttatta koncentrációs táborba, amelyet aztán a boksznak is köszönhetően ő és közvetlen hozzátartozói is túléltek.

Az 1912-ben született Bril egy amszterdami nyomornegyedben nőtt föl egy hétgyerekes család második legfiatalabb sarjaként. Albérletről albérletre vándoroltak, gyakran ágyuk sem volt, szalmán aludtak, míg a vécéjüket többnyire egy vödör jelentette, amelyet Bennek kellett az utcán kiürítenie. Az öklét is hamar megtanulta használni, a haverokkal virtusból verekedett, de többször találta magát utcai harcokban is, amelyet rivális bandákkal vívtak. A boksz a 20. század elején népszerű volt az amszterdami zsidónegyedben, sokan fogadásokat kötve verekedtek meg másokkal, Bril viszont ezen átlépve a versenyszerű ökölvívást választotta 11 évesen. A sport menekülőutat nyitott, ha a szegénységet nem is tudták vele legyőzni a fiatalok, az edzések és a versenyek megtörték a sivár életük egyhangúságát.

Az olimpia legfiatalabb bokszoja, akit aztán csapattársa küldött a haláltáborba

Bril tehetsége gyorsan kiütközött, 1927-ben megnyerte első országos bajnoki címét, így a hollandok már 15 évesen beválogatták az 1928-as, hazai rendezésű olimpiára. Élete első olimpiai meccsét már születésnapján, 16 évesen vívta, de így is az olimpiák történetének legfiatalabb bokszoja lett. A zsidó fiú az akkori legkisebb kategóriában, az 50,8 kilós felső határral bíró légsúlyban indult, és mindjárt a legjobb 16 között kezdett. Itt pontozással vert egy ír bokszt. A legjobb nyolcból már nem jutott tovább, a dél-afrikai Baddie Lebanon győzte le. A kategória

magyar vonatkozása, hogy Kocsis Antal lett az olimpiai bajnok.

Az olimpia után Bril már állást is vállalt, de hentesként is folyton a bokszon járt az esze, direkt a gyengébbik, bal kezével darabolta a húst, az öklét pedig sós páclében áztatta, hogy még keményebb legyen. Elhivatottsága meghozta számára a sikereket, nyolc holland bajnoki címet szerzett.

Az 1930-as évek elejétől kezdve Hollandiában is fojtogatóvá kezdett válni a zsidók számára a levegő. Ezt Bril is megtapasztalta. Az 1932-es olimpiáról az antiszemita holland sportvezetés miatt maradt távol, négy évvel később pedig ő nem akart díszletként szolgálni a náciizmus dicsőítését is szolgáló berlini játékokon. Tudta, mire mondott nemet, mert 1934-ben egy németországi versenyen járva elborzasztotta az ellenséges közeg. Mindenhol barna egyenruhások masíroztak, horogkeresztes zászlók sorakoztak, a boltokon pedig a megbélyegző „zsidó” feliratok éktelenkedtek.

„Akkor azt mondtam, hogy amíg ez a rezsim van hatalmon, soha nem megyek Németországba”
– nyilatkozta sok-sok évvel később egy holland újságnak.

Nemzetközi sikert azért így is jegyezhetett. 1935-ben a zsidó sportolók világversenyén, a Makkabi Játékok boksztornáján nyert aranyérmet. Az amszterdami zsidó közösség hősként ünnepelte, ő pedig ezután a ringben a nadrágjára varrt Dávid-csillaggal jelent meg, ezzel is mutatva, mennyire büszke származására.

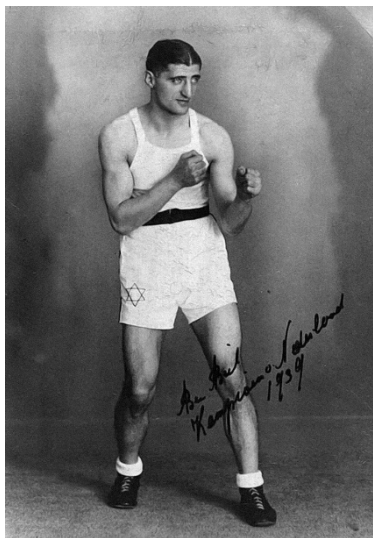
Brilnek közben a civil élete is beindult, megházasodott, született egy fia, és egy szendvicsezőt is nyitott Utrechtben. A második világháború kitörése után nehéz sors várt rájuk, és miután a német hadsereg 1940 májusában bemasírozott Hollandiába, a lehető legrosszabbra kellett készülniük. Felgyorsult a zsidók szegregációja, egyre több helyről tiltották ki őket, mindennapossá vált a megfélemlítés és az erőszak, zsidó otthonokat és üzleteket dúltak fel a náciak, majd a sárga csillag viselésére is kötelezték a zsidókat. A pogromok után 1942 júliusában megkezdődött a hollandiai zsidók deportálása. Akkor persze még semmit sem lehetett tudni a gázkamrákról és koncentrációs táborokról, de a veszélyt megérezve így is nagyon sokan bujkáltak, ellenszegülve a német behívásnak. Brilék is így tettek, helyüket többször változtatva rejtőzködtek, igaz, olykor azért nyilvánosan is mutatkoztak.

A deportálást végül nem tudták elkerülni, mert Ben két egykori sporttársa, apa és fia, Sam és Jan Olij elárulták őt, sőt a letartóztatásában is részt vettek. Sam Olij az 1928-as olimpián szintén boksztolóként vett részt, még a holland csapat zászlóját is vitte a nyitóünnepségen. Az olimpia után is többször szerepelt együtt a rendőrként dolgozó férfi Brillel az amatőr bokszválogatottban, majd a fia, Jan is a csapattársa lett a zsidó férfinak. Mégis halálos ellenségek lettek. Sam Olij hírhedt zsidóvadász lett.

Az olimpia legfiatalabb bokszoja, akit aztán csapattársa küldött a haláltáborba

1942-ben Jan Olij tartóztatta le Ben Brilt, feleségét, Celiát és fiát, Albertet. Olij pisztolyt nyomott Albert fejéhez, és azzal fenyegette, Brilt, hogy ha támadni fog, akkor meghúzza a ravaszt. A letartóztatás után Brilék egyik őre Sam Olij volt.

A zsidó családot először a hollandiai Vught táborába szállították, ahol Ben Bril nyíltan ellenszegült egy SS-tisztnek. Egy elkapott zsidó szökevény megkorbácsolásában kellett volna részt vennie, de ő megtagadta a parancsot még úgyis, hogy őt is ötven korbácsütéssel fenyegették.

Brilét később Westerborkba, majd Bergen-Belsenbe deportálták, utóbbiban körülbelül 50 ezer embert pusztítottak el, de Brilnek szűk családjával sikerült túlélnie a borzalmakat. Pragmatikus döntést hozott, amikor úgy döntött, hogy szabálykövető lesz. Ezzel kiérdemelt egy blokkvezetői pozíciót, rabként ő volt az egyik barakk felelős vezetője, ami bizonyos előnyökkel járt – volt, aki ezért megvádolta, hogy együttműködött az ellenséggel –, de bokszoiként állandó célpont is volt. Gyakran kellett produkálnia magát. Meccseket szerveztek neki neves német ökölvívókkal, ő pedig többnyire hagyta legyőzni magát. Még Vughtban egy kápó hívta ki, de arra kérte Brilt, hogy ne üsse őt ki. Brilt belement, de cserébe gyógyszerért beteg fiának, másik feltétele pedig az volt, hogy a kápó ne verje a rabokat a barakkjában. Bril más raboknak is szervezett meccseket, a résztvevők pedig extra fejadagokat vagy más juttatásokat kaptak.

Brilék végül 1945 januárjában egy fogolycserének köszönhetően hagyhatták el Bergen-Belsent. Először Svájcba, majd az ENSZ algériai táborába kerültek, mielőtt hazatértek volna Utrechtbe. A legtöbb családtagja nem volt ilyen szerencsés, összesen 182 rokonát pusztítottak el.

Ben már nem boksztolt többé, bíróként továbbra is a sportág körforgásában maradt. Egy újabb magyar szál is így került bele élettörténetébe, 1960-ban Papp Lászlónak is vezetett egy profi meccset. Több olimpián is közreműködött bíróként, és ott is voltak emlékezetes pillanatai, 1960-ban az olimpiai torna legjobb bírójának választották, 1964-ben pedig megvédte egyik társát, akinek nekiment egy bokszo.

A világháború lezárultával Brilék árulója sem kerülhette el a sorsát. Sam Olij 1945 májusában tartóztatta le. Azzal védekezett, hogy nem tudta, mi fog történni a deportált zsidókkal. Először halálbüntetést kapott, végül 15 év börtönre módosult az ítélete, de már 1954-ben kiszabadult.

Sam Olij és Ben Bril néhány héttel ezután találkozott utoljára. Mindketten a Loosdrechtse Plassenen vitorláztak. „Ott hajózik az az ember, aki megölte az összes nagybátyádat” – mondta Bril a fiának. Albertnek, és üldözni kezdték. Nem érték utol. „Különbén megfojtottuk volna. Kétségtelenül rosszat tesz a vízminőségnek, de nekem megérte volna” – idézte Brilt életrajzírója, Ed van Opzeeland. A bokszo letartóztatója, Jan Olij nem került bíróság elé, mert a háború végével Argentínába menekült.

A bokszbírói karrier mellett Ben Bril újra beindította szendvicsboltját, majd egy éttermet is vezetett családjával, de a Játék határok nélkül műsorvezetőjeként is feltűnt. 91 éves korában, 2003-ban halt meg. 2007 óta minden évben az emlékéét őrző bokstornát szerveznek az amszterdami Carré Színházban.

Forrás: (telex)

Ismeretlen zsidók nyomában VI. (Mahler Ede)

Mahler Ede (Eduard Mahler) (Cífer, 1857. szeptember 28. – Istvántelek, 1945. június 29.) magyar-osztrák orientalista, csillagász, természettudós, történész, régész, egyiptológus, az ELTE BTK Egyiptológiai Tanszékének alapítója, az MTA levelező tagja. Mahler Gyula orvos testvérbátyja.

Nagyszülei Mahler Ignác, Mahler Netti; Regner Mózes, Lechner Cecília. Szülei Mahler Salamon (1823–1895), Cífer rabbija (1856–1873), majd Pozsony város neológ főrabbi (1873–1895) és Regner Klára (1822–Pozsony, 1897. febr. 19.). Három fiuk közül a középsőként született. Bátyja, Mahler Miksa (Szimő, Komárom vm., 1846. okt. 15. – Pozsony. 1919. júl. 23.) gimnáziumi tanár, öccse, Mahler Gyula (Cífer, 1866. aug. 12.–1944) orvos lett. Mahler Ede az 1880-as években vette feleségül Friedmann Rózát (1861–Budapest, 1926. szept. 27.), Friedmann Leó és Rosenbaum Fanni leányát. Három gyermekük született: Hildegard, Lénárt és Friga.

Az elemi iskolát Cíferben, a középiskolát pedig Pozsonyban végezte. A család 1873-tól Pozsonyban élt, ahol Mahler Salamon a város neológ főrabbi lett. Mahler itt érettségizett kitűnő eredménnyel 1876-ban. Még ugyanebben az évben megkezdte felsőfokú tanulmányait a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemen (mai nevén Eötvös Loránd Tudományegyetem; az intézmény Mahler életében többször is nevet változtatott) és a Bécsi Egyetemen. Matematikusnak és csillagásznak készült – diplomamunkája Az egyenes vonalú sugárrendszer általános elmélete címmel jelent meg Bécsben 1880-ban –, de bécsi tanárainak köszönhetően az egyiptológia és a sémi nyelvek iránt is érdeklődni kezdett. 1880-ban a budapesti egyetemen bölcsészdoktori oklevelet szerzett.

Tanulmányai befejeztével egy tanára, Theodor Oppolzer csillagvizsgálójában helyezkedett el asszisztensként. Itt ismerkedett meg a csillagászati kronológiával. Számos matematikai lapban publikált, tudóstársai Gauss-hoz hasonlították jelentőségét. Oppolzernél annak haláláig, 1886 végéig dolgozott, de már 1885-ben kinevezték a Császári és Királyi Osztrák Fokmérő Bizottságnál asszisztensnek. Az Osztrák-Magyar Monarchia háromszögelésével és feltérképezésével foglalkozott, ezt azután sem hagyta abba, hogy 1896-ban Budapestre költözött.

Ókortörténeti munkássága 1885-től kezdődik, amikor Bécsben egy dolgozatot jelentetett meg a bibliai tíz csapás egyikének, a háromnapos sötétségnek datálásáról. Matematikai tudása segítségével élete során számos vallási, illetve történelmi jelentőségű esemény időpontját számította ki vagy tett rá kísérletet, az Exodus mellett Jézus kereszthalálát is.

Egyiptomi nyelvet még Bécsben kezdett tanulni, tanára, Leo Reinisch az első egyiptológusprofesszor, Karl Lepsius tanítványa volt. Nyelvészeti témában is publikált, nemcsak egyiptomi nyelvvel kapcsolatban, 1904-ben például, amikor nagy divatja volt a sumér–magyar nyelvrokonság elméletének, egy magyar szó feltételezett sumér eredetét cáfolta meg.

1899-ben kezdett a Magyar Nemzeti Múzeum régészeti osztályán dolgozni, egészen 1910 végéig, egyetemi tanári kinevezéséig dolgozott itt. Több mint tíz éven át vezette Dunapentele római elődje, Intercisa feltárását. Szalkszentmárton, Szolnok, Csákrberény környékén római leleteket tárt fel. Egyiptomban 1909–1910-ben járt először, elsősorban kronológiai, csillagászati jelentőségű feliratokat és ábrázolásokat vizsgált.

1898-ban lett az egyiptológia és assziológia magántanára; kinevezése szerint szakterülete „az ókori Kelet története és kronológiája, összefüggésben az aegyptológiával és assziológiával”. 1905-ben címzetes rendkívüli tanári címet kapott. Nyilvános rendkívüli tanárrá 1910. november 29-én nevezték ki, ezzel együtt létrejött a Keleti Népek Ókori Története tanszék, melyet Mahler 1928-ig, nyugdíjba vonulásáig vezetett.

Ismeretlen zsidók nyomában VI. (Mahler Ede)

Akadémiai tagságra 1899-ben javasolták először, de több jelölés után csak 1909-ben választották be, levelező tagnak. Székfoglalóját Egyiptomi emlékek Magyarországon címmel tartotta. 1914-ben a keleti népek történetének nyilvános rendes tanára lett. Goldziher Ignác halála után Mahler a Ségi Filológiai Tanszék helyettes vezetője, 1922-től a Keleti Szeminárium vezetője is lett, emellett a Keleti Kereskedelmi Akadémián is tanított.

1911-ben Beöthy Zsolt irodalmár, akadémikus és politikus haláláig az egyetemnek adományozta 541 darabból álló egyiptomi gyűjteményét, melyet Mahler katalogizált. A gyűjteményt Beöthy 1922-ben bekövetkezett halála után örökösei felajánlották megvételre az egyetemnek, az azonban az elsőként ajánlott ár töredékét sem tudta kifizetni érte, így a gyűjtemény 1936-ban a svéd Uppsalai Egyetem tulajdonába került, ahol ezután egyiptológiai tanszéket is alapítottak.

Mahler 1923-ban alapítványt tett olyan, szegény sorsú hallgatók támogatására, akik kiemelkedő tehetséget tanúsítanak a keleti nyelvek, az ókori keleti történelem vagy egyetemes ókori történet terén; gondot fordított arra is, hogy az ösztöndíjban évente váltakozva hol keresztény, hol zsidó diák részesüljön.

Mahler 1927-ben betöltötte hetvenedik életévét, amikor is nyugdíjba kellett volna vonulnia. Az egyetemen már az előző évben megszavazták, hogy kéri szolgálati ideje meghosszabbítását, a minisztérium azonban elutasította a javaslatot. Mahler 1928-ban nyugdíjba vonult, előadásait azonban továbbra is megtartotta, egészen 1938-ig.

Már a század elejétől fogva munkálkodott azon, hogy a Magyarországon őrzött egyiptomi gyűjteményeket egy közös gyűjteménnyé vonja össze. Erre csak évtizedekkel később, már a Beöthy-gyűjtemény külföldre kerülése után került sor. Mahler tanítványai, Dobrovits Aladár és Wessetzky Vilmos közreműködésével szerveződött meg a Szépművészeti Múzeum egyiptomi gyűjteménye 1934 és 1939 között, majd nyílt meg 1939-ben.

Mahler csillagászati tevékenységét is folytatta. Az ország egyetlen csillagvizsgálója, az ógyallai a trianoni döntéssel Csehszlovákiához került. Helyette a budapesti Svábhegyen kezdték meg új csillagvizsgáló építését már a rákövetkező évben. Az intézmény építésének, működésének segítése volt a Mahler által alapított Stella Csillagászati Egyesület fő célja. Mahler a Stella évkönyveiben is publikált ókori kronológiával foglalkozó cikkeket. A gazdasági világválság okozta pénzhiány miatt a Stella 1933-ban beolvadt a Természettudományi Társulat Csillagászati Szakosztályába, de Mahler már nem vett részt további működésében.

Az 1940-es években már idős és beteg Mahler visszavonult a tudományos tevékenységtől. Bár tudományos jelentősége miatt mentesült az elhurcolástól, később rejtőzködni kellett, tanártársai, majd piarista szerzetesek bújtatták. Széchenyi utcai háza Budapest bombázásának utolsó napján kapott bombatalálatot, leégésével megsemmisült Mahler minden vagyona, könyvtára, kézíratai és gyűjteménye, kivéve amit már korábban átadott az Akadémiának. Mahler életének 88. évében Újpesten hunyt el (a város későbbi Budapesthez csatolása miatt sok helyen Budapest szerepel halálozási helyeként). 1945. július 3-án vagy 4-én helyezték örök nyugalomra felesége mellé a Kozma utcai neológ zsidó temetőbe, ahová később 1959-ben elhunyt fiukat is temették. Sírjánál Kornis Gyula filozófus, az MTA elnöke, illetve Lukinich Imre, az egyetem egykori dékánja, az Országos Levéltár és az Országos Széchényi Könyvtár volt igazgatója mondott gyászbeszédet. **Forrás: (wikipedia)**

Ha a gazdag fel tudna fogadni valakit, aki meghal helyette, aranyélete lenne a szegénynek.

**Ve n de r reykh e r ha t geken t eynneme n emets n ts u shtarb n fa r im,
val t, de r arime r geha t a galdene m lebn.**

(Jiddis közmondás)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

RECEPT-TÁR

Kókusztejes shiitake gombás zöldségleves

Csupán egy edényre, növényi alapanyagokra, fűszerekre lesz szükséged, és máris elkészül ez a szuper immunerősítő, laktató párve, glutén és tojásmentes gomba leves.

Tudtad, hogy a gomba az egyetlen növényi eredetű D-vitamin forrás?
Egy adag shiitake gomba szinte teljes mértékben fedezi egy felnőtt napi szükségletét.

Hozzávalók:

1 csomag shiitake gomba	2 ek. olívaolaj
3 szál sárgarépa	fűszerek: só, bors, őrölt koriander, őrölt kurkuma,
2 szál zeller	2 babérlevél
kis zellergumó	1 doboz sűrű kókusztejszín
1 fehérrépa	petrezselyem
1 nagy fej hagyma	
3 gerezd fokhagyma	

Elkészítés:

A gombát egy órára vízbe áztatjuk. Ha jól teleszívta magát vízzel, ujjnyi vastag csíkokra vágjuk. A hagymát felaprítjuk, a fokhagymát összezúzzuk. A gyökérzöldségeket megtisztítjuk és nagy lyukú reszelőn lereszeljük. A zellerszárakat felkarikázzuk, ha a leveleit is felhasználjuk, akkor jól mossuk át ne maradjon benne homok.

A zöldségeket vastag aljú lábosba tesszük, és az olívaolajon megpároljuk, kevergetve, nehogy odaégjen. Hozzáadjuk a fűszereket, egy-két percig kevergetjük, majd felöntjük vízzel úgy, hogy bőségesen ellepje.

Felforraljuk, majd kis lángon 45-55 perc alatt készre főzzük. Ekkor hozzátöltjük a kókusztejszínt, elkeverjük, és újra felforrósítjuk. A petrezselyemmel ugyanúgy járunk el, mint a zellerlevéllel. A levest tányérokba merjük és felaprított petrezselyemmel tálaljuk.

Forrás: (foodnetwork)

Érdekességek az óraátállításról

A **nyári időszámítás** bevezetését az amerikai Benjamin Franklin vetette fel 1784-ben, de csak 1916-ban vezették be először Amerikában: a helyi időt egy órával előre állították az adott időzóna idejéhez képest. A **nyári időszámítás** elnevezés onnan ered, hogy ez az időszak, legalábbis az északi féltekén, nagyrészt a nyárra esik. A **nyári időszámítás** rendszere Magyarországon is működött 1916-tól 1957-ig, hosszabb-rövidebb kihagyásokkal.

Az 1973-as kőolajválság után a nyugati világ országai újra elővették az **óraállítás** ötletét, hogy a vállalatok és a háztartások számára egy óra világosságot nyerjenek, s ezzel energiát takarítsanak meg. A nyári időszámítást elsőként Franciaországban vezették be 1976-ban, majd a példát számos európai ország követte.

Az **óraátállítási** módszer azon alapul, hogy a tavaszi és őszi napéjegyenlőség – idén március 20. és szeptember 22. – között a nappalok hosszabbak, mint az éjszakák. Amennyiben a nap által sugárzott "ingyenes" fény nagyjából egybe esik a lakosság ébrenlétével, kevesebb lehet a világításra elhasznált villamos energia mennyisége.

Magyarországon a nyári időszámítást 1980. április 6-án, villamosenergia-megtakarítási célból vezették be újra, s az órákat szeptember végén igazították vissza. 1996-ban egy kormányrendelet az Európai Unió tagállamaiban érvényes rendszerhez igazította a magyar gyakorlatot, így a nyári időszámítás március utolsó vasárnapján, közép-európai idő szerint 2.00 órakor kezdődik és október utolsó vasárnapján 3.00 órakor végződik. (A módosításra a nemzetközi utazási menetrendek harmonizációja miatt is szükség volt.)

A nyári-téli időszámítás és az energiatakarékosság közötti összefüggést az utóbbi időben egyre többen vitatják. Arra hivatkoznak, hogy napjainkban sokkal rugalmasabb a közvilágítás rendszere, megváltoztak a fogyasztási szokások, az emberek többet néznek tévét és elterjedtek a légkondicionáló berendezések is, – mindez megváltoztatja a korábban még jelentős megtakarítással járó nyári időszámítás előnyeinek s hátrányainak egyenlegét. Ellenérvként hozzák fel azt is, hogy az átállás hatással van az emberek bioritmusára, közérzetére, a statisztikák szerint az óraátállítást követő napokban nő a közlekedési balesetek száma.

1999 szeptemberében Ciszjordániában nyári időszámítás volt érvényben, míg Izraelben akkor álltak vissza a szokásos időzónára. Ciszjordániai terroristák időzített bombákat készítettek elő, amit Izraelben lévő társaiknak juttattak el. Ők azonban félreértették a bombákon beállított időt, így azok egy órával korábban robbantak fel, megölve három terroristát.

A téli időszámítás mindig október utolsó vasárnapján kezdődik, ami idén azt jelenti, hogy október 30-án kell átállítani az óráinkat: 03:00-kor most visszafelé, 02:00-ra tekerhetjük a mutatót.

Forrás: (erdekesvilag)

Zsidó Mesék világából

A SZOMBATI TÁNC

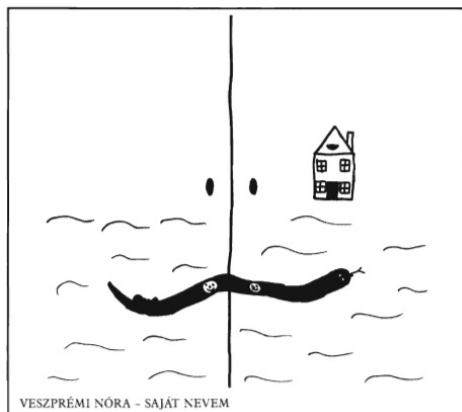
A Szent Baal Sem - emlékezete legyen áldott - az egyik péntek este tanítványai körében ült az asztalnál. Együtt ünnepelték a szombat királynő eljövetelét. Az ilyen lakomák alkalmával Baal Sem lelke az ég trónusáig szárnyalt, és távoli csodás titkokat ismert meg.

Gondolataiban elhagyta e földi világot, és a Mindenható fenséges közelségébe került. Történt ezen az estén, hogy a bor áldásimájának végeztével Baal Sem a magasságba tekintett, majd ujjongó jókedvvel felkacagott. A tanítványok elcsodálkozva néztek össze mesterük érthetetlen és különös viselkedése miatt. Mindamellett a tanítójuk iránti tisztelet megakadályozta őket, hogy e nevetés oka felől érdeklődjenek. A lakoma közben azonban a révülten ülő szent Baal Sem megint felkacagott, ami még csak tovább fokozta a tanítványok kíváncsiságát. Baal Sem kacagása harmadszor is megismétlődött. A tanítványok között volt egy ifjú, akit Baal Sem különösképpen kitüntetett szeretetével. A szombat kimenetelekor ennek beszélt el mindig azt, amit e nap folyamán átélt. Társai ehhez fordultak hát, hogy kérdezze meg a mestert a titokzatos nevetés értelme felől. Amikor a szombat csillagkoszorús királynője szépséges énekek kíséretében eltávozott Izrael házai közül, hogy csak hat verejtékes nap után térjen vissza, e tanítvány a nagy Baal Sem elé lépett, és kérdést intézett hozzá. De a mester hallgatott. Földöntúli békés mosoly sugárzott arcából tanítványai felé, akik az éjszakában tolongva gyűltek össze, és a háttérből figyelték kettejüket. Végül Baal Sem megtörte a beállott csendet. De felelet helyett utasítást adott, hogy mindannyian készüljenek fel egy hosszabb útra. Holdfényes tavaszi éjjelen így vezette a mester tanítványai seregét egész álló éjszaka, mígnem reggelre egy másik városba érkeztek. Itt egyenesen a zsidó gyülekezet vezetőjének lakását keresték fel, aki mély tisztelettel fogadta a világhírű Baal Semet és kíséretét. A szent vendég érkezésének híre azonnal elterjedt a városban, és a község előkelői sietve özönlöttek a mester üdvözlésére. A reggeli fohász befejezése után Baal Sem akként rendelkezett, hogy hívják azonnal elébe a könyvkötő Sabszajt és annak feleségét.

A város béliiek ezen rendkívül csodálkoztak. Bár Sabszajt becsületes embernek ismerték, mindenki tudta róla, hogy egyszerű, tudatlan kézműves, aki járatlan az isteni Tanban. Amikor a könyvkötő és felesége belépett a házba, Baal Sem felállt, mosolyogva eléjük ment, majd így szólt hozzájuk: - Kérlek, meséljete el mindent arról, hogyan töltöttétek a legutóbbi péntek estét! De ne titkoljatok el semmit! Sabszaj, a könyvkötő ekkor imígy válaszolt: - Előre is elnézésedet kérem, Rabbi, ha valamit talán nem úgy cselekedtem, ahogy az a bölcsektől elrendeltetett. Izrael gyülekezetének legkisebb fia vagyok én, tanulatlan és szegény, aki két keze munkájával keresi meg kenyerét, de még soha más ember támogatását igénybe nem vettem. Csekélyke jövedelmemből ifjú korom óta már a csütörtöki napon mindig előre beszereztem, ami a szombat illő megünnepléséhez szükséges. Pénteken pedig már kora délelőtt betértem a templomba, hogy a szombat bejöveteién az Énekek énekével és zsoltárokkal magasztaljam a világ Teremtőjét. - Mióta azonban megöregedtem, régi erőm elhagyott, és nem tudok már annyit dolgozni, ezért lassan lassan eladogattam minden vagyonomkamat, hogy a szombatot Isten dicsőségére megszenteljem. Végül már nem volt otthonomban semmi, amit eladhattam volna, még annyi sem, hogy egy darab kenyeret vásárolj a szombat tiszteletére. Egész csütörtöki napon még abban reménykedtem, hogy a Mindenható megkönyörül rajtam, és csodát tesz, hogy szombatját megünnepelehessek. Tudom azt is, hogy ha valakinek feltártam volna bajomat, segítségemre siet, s

Zsidó Mesék világából

nem engedi, hogy a szombati napon egy is éhezzen Izraelből. De nem akartam, hogy az emberek kegyelméből elfogadjak bármit is, ezért elhatároztuk, hogy e szombaton böjtölni fogunk. Feleségemnek szavát vettem, hogy a szomszédoknak nem árulja el helyzetünket. Megmondtam neki azt is, hogy péntek este később fogok hazatérni a templomból, mert meg akarom várni, míg mindenki otthonába tér, nehogy valaki megkérdezhesse tőlem, miért nem világol a mi házunkból is az ünnepköszöntő

gyertyaláng. - Így mentem el most is, mint mindenkor, már péntek délelőtt az imaházba és az Énekek énekével, meg zsoltárokkal áldoztam az Örökkévalónak, a mi Urunknak. Feleségem pedig ezalatt, mint rendesen, a szombat előkészületeként a lakás takarításába kezdett és tisztogatás közben egy pár ezüstgombot talált. E gombokat már régen elvesztettük. Azonnal eladta, és az árából bőségesen telt a szombati szükségletekre: kalácsra, gyertyára, halra úgy, ahogy régen is ünnepeltük a nyugalomnak napját. Amikor este nagy szomorúsággal szívemben hazafelé tartottam, már messziről feltűnt, hogy házamban fényesség világol.

Mindjárt arra gondoltam, feleségem bizonyára elárulta valakinek szorultságunkat, és az gyertyát ajándékozott nekünk. Ahogy a kivilágított szobába lépek és látom a megterített asztalt kaláccsal és borral, bizonyos voltam már benne végképpen, hogy feleségem a szomszédokhoz fordult segítségért. Mivel nem akartam a szombatot civódással megszenteltetni, nem érdeklődtem a dolog felől, hanem éppúgy, mint régen, üdvözöltem őt, majd áldást mondtam a szombatra, és vacsorához kezdtem. A fájdalom azonban - hogy emberi támogatásra szorultunk - nem hagyott nyugtot, végül így szóltam szemrehányóan: - Mondd, miért nem tudtad megőrizni nyomorúságunk titkát, holott erre ígéretet tettél? Ő erre így felelt: - Emlékszel-e az ezüstgombokra, amelyeket évekkor ezelőtt elvesztettünk? Íme, megkerültek, eladtam őket, és annak ára éppen elegendő volt a mi szombatunkhoz. Könnyekkel szememben álltam fel az asztal mellől, és remegő hangon áldottam az Urat, aki nem hagyott el. Most láttam csak, hogy az, ki emberi segítség helyett Őbenne bíz, nem csalatkozik. Az isteni kegyelem e pillanatában - bocsáss meg, Rabbi - megfogtam feleségem kezét, és táncoltunk, táncoltunk a gyertyaláng körül, végig a szobán, kacagva a boldogságtól, hogy a mi Istenünk nem felejtkezett meg Sabszájról, a szegény kis könyvkötőről. Ezen az estén háromszor lejtettük táncunkat az Úr dicsőségére, és ha bűnösök vagyunk, oldozz fel, mester, mert hogyan is tudhatnánk mi a szent könyvek tartalmát. Baal Sem, a mester az elbeszélés befejezése után megfogta Sabszájnak, a könyvkötőnek munkától kerges kezét, majd tanítványai felé fordulva így szólt: - Higgyétek el, kedveseim, nagy öröm volt ezen a péntek estén az egekben, az angyalok is velük táncoltak az Isten trónusa körül. Most már értitek, miért kacagtam fel én is háromszor. Ezután a könyvkötő feleségéhez fordult: - Mit óhajtasz, asszony? Éltetek végéig gazdagságot? avagy régi kívánságokat teljesítse az Úr, és öreg napjaitokat gyermekkel áldja meg? Mire az asszony következőképpen válaszolt: - Bizony, gyermeket kérek az Örökkévalótól a gazdagság helyett. Baal Sem ekkor így szólt: - Fiad fog születni, aki majd Izrael bölcsei közé tartozik, neve világítani fog, mint a fáklya, és áldás fakad lépte nyomán. Így is történt. A könyvkötő felesége anyja lett a kozsinyeci Izraelnek, aki, mint szent ember vezette népét, vigasztalta a szenvedőket, felemelte az elbukottakat. Az ő áldása kísérje a mi életünket is, hogy örömmel szolgálhassuk az Örökkévalót, Omén.

Forrás:(multesjovo)

Szigd – az etiópiai zsidók ünnepe (Hesván 29.)

Minden évben chesván hónap 29. napján ünnepli az etiópiai zsidó közösség saját, különleges ünnepét, a szigdet, számol be róla az Arutz7 internetes hírportál. Az ünnep a jom kipur utáni 50. napra esik.

A **szigd** (ሰግድ) szó arámi eredetű, és a meghajlás mint imádkozási testhelyzet egyik formáját jelöli. Az ünnep másik neve mehálela (ጸሐላ), mely könyörgést jelent. Az ünnep két szakaszból áll: a böjttel, imákkal és könyörgésekkel eltöltött nappalból és az esti ünnepi lakomából. Ha az ünnep szombatra esik, előre hozzák csütörtökre.

A zsidó világ többi részétől, illetve a Szóbeli Tantól hosszú évszázadokon át teljesen elszigetelten élő etiópiai zsidók úgy értelmezték azt a bibliai parancsolatot, hogy „És számoljatok a szombat utáni naptól fogva hét teljes „hetet“, hogy jom kipurtól kezdve kell számolni, hiszen ezt a napot a Tóra sábatnak nevezi. (A zsidóság többi része ezt a szakaszt peszáchra vonatkoztatja, és peszách második napjától számoljuk 49 napon át az ómert, az ötvenedik nap pedig sávuot, a tóraadás ünnepe.) A szigd a Tóra évenkénti elfogadásának ünnepe, melynek előképe az az ünnepség volt, amelyet Ezra próféta vezetett chesván hónapban, amikor a zsidók visszatértek a babilóniai száműzetésből, hogy felépítsék a második Szentélyt. Ezt az ünnepséget Nehemjá könyve írja le. Az etióp tradíció szerint az Örökkévaló először chesván 29-én jelent meg Mosénak a Szináj-hegyen.

Sálom Sáron, Etiópiából Izraelbe vándorolt rabbi így foglalta össze a szigd legfontosabb aspektusait:

- emlékezés a tóraadásra és a Tóra iránti szeretetünkre
- az Örökkévalóval való szövetség megújítása, akárcsak Ezra próféta idejében
- a zsidó identitás elmélyítése a világ zsidóságtól való elzártság ellenére
- böjt és megtérés
- a közösség egységének erősítése

A reggeli imák között szerepelnek olyanok, melyeket Jeruzsálemért mondanak, emellett könyörögnek azért, hogy Isten, valamint a többi zsidó megbocsásson nekik.

Az ünnepnek ez a jellegzetessége igen hasonlít jom kipurra, abban viszont különbözik a két nap egymástól, hogy míg jom kipur az egyéni bűnbánatot hangsúlyozza, addig a szigd a közösségi önvizsgálat és megtérés ideje.

Rabbi Sáron elbeszélése szerint a közösség tagjai Etiópiában napokkal az ünnep előtt elindultak a kijelölt helyekre. Az ünnep reggelén, jó korán, az emberek megmerültek egy rituális fürdőben, és ünnepi ruhát öltöttek, majd vallási vezetőik irányításával felmentek egy magas hegyre, hogy ott imádkozzanak. A hegy a tisztaságot szimbolizálta, és a Szináj-hegyre emlékeztetett. Egy vallási vezető, vagyis kesz hangosan olvasott fel az Oritból, ami a Tóra gééz nyelvű fordítása. Ezt a felolvasást a többi kesz fordította le amhara nyelvre, a könnyebb megértés érdekében.

Az imákat Jeruzsálem felé fordulva mondták el, mely az etiópiai zsidó hagyomány szerint egy misztikus, égi város. A felolvasás a Tóra kiemelkedően fontos pontjait foglalta magában, többek közt a Tízparancsolatot, Isten áldásait és átkait leíró szakaszokat, valamint részleteket prófétai könyvekből. A résztvevők ég felé emelt tenyérrel borultak arcra, és könyörögtek a közösség bűneinek megbocsátásáért.

Az imádkozást trombiták megfújásával zárták le, majd a menet levonult a hegyről: a közösség tagjai énekelve és táncolva követték a tóratekerceket. Éjjel közös ünnepi lakomán vettek részt, mely hagyományos etióp ételekből állt.

Forrás: (zsido.com)

Múzeumot emelnek Izraelben az Einstein hagyatéknak

Múzeumot emelnek a Jeruzsálemi Héber Egyetem területén Albert Einstein hagyatékának elhelyezésére – jelentette a Jediot Aharonot című újság hírportálja, a Ynet.

Az egyetem givat-rami kampuszán fogják létrehozni az új jeruzsálemi kulturális intézményt, amelyre a kormány hatmillió dollárt (több mint két és fél milliárd forintot) ígért, az egyetem pedig ennek a kétszeresét gyűjti össze adományozóktól.

Einstein az egyetem egyik alapító atyja volt és az intézmény máshol élő kormányzója. Minden idők egyik legjelentősebb elméleti fizikusa 1955-ben, 76 éves korában hunyt el Amerikában.

Hagyatékát, amely Roni Grosz kurátor szerint 85 ezer darabból áll, Einstein a Jeruzsálemi Héber Egyetemre testálta. Ez jelenleg a világ legnagyobb Einstein-gyűjteménye.

A leendő, a nagyközönség számára online is elérhető múzeum nemcsak otthont nyújt majd a teljes Einstein-archívumnak, hanem "innovatív tere lesz a tudományos és technológiai oktatásnak" is az egyetem közlése szerint.

"Az új intézmény a legkorszerűbb kiállítási technikákkal, tudományos bemutatókkal és eredeti dokumentumokkal fogja ábrázolni Einstein hozzájárulását a tudományhoz, felfedezéseinek hatását mai életünkre, közéleti tevékenységét és élete kulcsfontosságú történelmi pillanatait" – hangsúlyozták.

A létesítményben bemutatják azt is, hogy Einstein személye **"milyen mélyen összefonódott a zsidó nép sorsával, Izrael állammal és a jeruzsálemi egyetemmel"**.

A múzeumban rekonstruálják a tudós könyvtárát és irodáját, ahol eredeti dokumentumokkal is találkozhatnak az érdeklődők.

Einstein relativitáselmélete forradalmasította a fizikát, a tudós emellett jelentősen hozzájárult a kvantummechanika elméletéhez, és munkásságáért 1921-ben elnyerte a fizikai Nobel-díjat.

Forrás: (Shiri Zsuzsa MTI)

Az izraeli hadsereg megölt öt terroristát

Az izraeli hadsereg katonái egy ciszjordániai rajtaütés során megölték keddre virradóra az Oroszlánok Barlangja nevű palesztin terrorszervezet négy fegyveresét és egy további palesztint – jelentette a katonai rádió.

A hadsereg terrorellenes kommandója a Sabak belbiztonsági szolgálattal együttműködésben razziát tartott az éjszaka Ciszjordánia északi részén, Nablusz óvárosában az Oroszlánok Barlangja felszámolására. A különítmény célpontja egy rejtekhely volt, amelyet a palesztin szervezet a merényleteihez szükséges pokolgépek előállítására használt.

A katonák felrobbantották a titkos bombagyártó műhelyt, majd heves tűzpárbajba bocsátkoztak a palesztin fegyveresekkel Nablusz zsúfolt óvárosi sikátoraiban. Az összecsapásban agyonlőtték a szervezet egyik vezetőjét, Vadi el-Huht is, rajta kívül további három fegyverest, valamint több mint húszan megsebesültek.

Kigyulladt egy robbanószerekkel megrakott palesztin gépjármű is, és nem világos, hogy voltak-e benne emberek. Palesztin médiumok szerint egy izraeli drón találta el a járművet, az izraeli katonai rádió viszont azt közölte, hogy valószínűleg meghibásodott az autó, és ennek hatására gyulladt ki, Izrael nem használt drónokat ebben a razziában. Az izraeli kommandósok több óra elteltével hagyták el Nabluszt. Egy másik helyszínen, a Ramallah melletti Nebi Szalahnál egy palesztin robbanószerkezetet dobott katonák felé. A helyszínen agyonlőtték, ő volt az ötödik palesztin, akit az éjjel megöltek.

Az éjjeli incidensek hatására tovább nőtt a feszültség az izraeli ellenőrzés alatt álló palesztin területeken, Nabluszban általános sztrájkot és "a harag napját" hirdették meg keddre.

Forrás: (israelinfo)

Herci Halevi lett Izrael új vezérkari főnöke

Az izraeli kormány vasárnapi ülésén jóváhagyta Herci Halevi vezérkari főnöki kinevezését, aki januártól kezd meg feladata ellátását – jelentette a Jedioth Aharonot című újság hírportálja, a Ynet vasárnap.

Az ország történetének 23. vezérkari főnöki kinevezése már régóta húzódott, mert a kormányzat elvesztette parlamenti többségét, és emiatt a november 1-re kiírt választások után felálló új kormány megszületéséig korlátozott jogkörű átmeneti kormány vezeti Izraelt.

Halevi január 27-én, egy nappal elődje, Aviv Kochavi négyéves időszakának lejártá után kezd megbízatását. Három évre nevezték ki, de a kormány meghosszabbíthatja mandátumát több mint egy évvel – ahogyan azt Kochavinál és számos másik elődjénél is megtették.

Lapid a kormány ülésén méltatta Halevi eddigi érdemeit, és sok sikert kívánt neki új feladatához. Beni Ganz védelmi miniszter emlékeztetett a kinevezés fontosságára a hadsereg működésének folytonossága és tervei megvalósítása szempontjából. Felidézte, hogy ő maga mindössze 12 napot kapott a felkészülésre, és megtartotta első munkamegbeszélését Halevivel.

Kochavi leköszönő vezérkari főnök és Jichák Hercog államelnök is gratulált Halevinak, akit számos kihívás vár új tisztségében a következő években. A Palesztin Hatóság vezetője, Mahmud Abbasz már 87 éves, és esetleges utódlása biztonsági gondokat okozhat majd a térségben. Az új vezérkari főnöknek küzdenie kell majd a fegyver- és a kábítószercsempészet ellen a határokon, a szíriai határ túloldalán megjelenő esetleg ellenséges erőkkel, és fel kell készülnie az iráni nukleáris létesítmények elleni esetleges támadásra is – írta a Ynet.

Forrás: (israelinfo)

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

SZÓKERESŐ

ARA
ARIEL
BÁL
DICSŐSÉG
DÚL
ÉLES
ELLENÁLLÁS
EMLÉK
ESŐCSEPP
INTERJÚ
ISABELLA
JÉG
KARD
KEDD
KIRÁLYNŐ
KÓDEX
KRÓNIKA
LÁZ

P	Ü	L	S	B	T	Ü	N	D	É	R	M	E	S	E
P	K	I	R	Á	L	Y	N	Ő	Ó	D	A	M	S	D
E	A	Z	Á	L	L	D	A	R	I	E	L	E	E	I
S	R	S	É	L	É	L	Ú	T	D	V	K	S	Y	C
C	A	Ő	Z	N	S	Ö	Á	L	E	É	O	É	L	S
Ő	S	U	L	I	E	C	Z	N	L	T	T	L	É	Ő
S	I	K	Ö	W	L	I	A	M	E	T	I	K	T	S
E	K	A	T	A	É	Á	E	K	T	L	T	Ó	J	É
T	E	R	V	É	G	E	N	E	A	Ú	L	D	E	G
J	R	D	K	R	Ó	N	I	K	A	M	T	E	R	V
É	Ú	J	R	E	T	N	I	K	O	H	A	X	Z	Á
G	I	S	A	B	E	L	L	A	J	K	E	D	D	A

LIAM
MAKACS
MESÉL
MÚLT
NIWA
ÓDA
ŐSZ
REJTÉLYES
SIKER
SULI
SZILÁNKOK
TELE
TERV
TÉVED
TITOK
TÚLÉLÉS
TÜNDÉRMESE
VÉGE

Hesván a zsidó naptár egyik legkülönlegesebb hónapja, tekintettel arra, hogy Sábesszen kívül egyetlen vallási ünnep sem esik erre az időszakra. Kivéve etióp zsidók Szigd nevű ünnepét. Hesván hónapban van Ráhel ősanya halálának évfordulója.

SPORT HÍREK

MTK Budapest – Siófok 1-1 Az MTK Budapest kezdőcsapata az alábbi: **Somodi- Kaká, Nagy Zs., Szépe, Medgyes - Kata, Varjú, Bognár – Németh, Futács, Kovács M.**

Szakmai igazgató: Bognár György

Hazai pályán játszott 1-1-es döntetlent csapatunk a Siófok együttese ellen. A meccs másnapján klubunk bejelentett, hogy közös megegyezéssel szerződést bontottak Bognár György szakmai igazgatóval. A stábból távozik ifj. Bognár György is. Az új vezetőedző Horváth Dávid lett. Mint ismeretes a tavalyi NB-1-es kiesésekor megkapta a bizalmat 4 mérkőzés erejéig, nem is teljesített rosszul a tizenkét megszerezhető pontból tízet begyűjtött a csapata. Sok sikert Dávid cél a FELJUTÁS! A vendégszurkolók egész meccsen zsidóztak, (Gá-Gá-Gá), a hangosbemondó többször kérte a drukkereket fejezzék be, de nem járt sikerrel. Gondolom a játékkellenőr nem hallotta, valamint a játékvezető sem. A klub megteszi a megfelelő lépéseket az ügyben.

Összefoglaló:

40. perc: Futács Márkóval szabálytalankodtak a 16-on belül büntető. Futács bevágta középre (1-0).

68. perc: Piros lap! Futács elkésett egy belépővel, megkapta második sárgáját.

80. perc: Egy elkésett belépő után 11-es a vendégeknek. Horváth magabiztosan értékesítette a büntetőt (1-1).

Edzői nyilatkozat: *Tudtuk, hogy a Siófok egy masszív csapat, aki képes idegenben is jól és eredményesen játszani. Az első félidőben mezőnyfőként játszottunk, kevés helyzetet alakítottunk ki, de egy jogos 11-essel vezetést szereztünk. A második félidőben lezárhattuk volna a mérkőzést egy támadásból három gólhelyzet kimaradt, ilyen nem fordulhat elő. A mérkőzést Futács kiállítása teljesen megváltoztatta.*

Zalaegerszeg - Honvéd 0-2! A Honvéd kezdőcsapata az alábbi: **Tulvej - Szabó, Klemen, Capan, Doka - Jónhsson, Zsótér, Mitrovic – Tamás K., Samperio, Lukics**

A labdarúgó NB I 12. fordulójában a hazai pályán játszó Zalaegerszegi TE 2-0-ra kikapott a Budapest Honvédtól. A mérkőzés egy időre félbeszakadt a második félidőben rasszista bekiabálások miatt. Időközben a Honvéd csapata kirugta jelenlegi edzőjét és egy horváth tréner veszi át a csapat irányítását.

Összefoglaló:

43. perc: Tamás balról a 16-os elé adott, Kálnoki-Kis mellől Lukics szép mozdulattal indította JAIRO SAMPERIÓT. Sarokkal. Mocsi csúszott a labdáért, de lemaradt, Demjén tehetetlen volt. (0-1)

52. perc: JAIRO SAMPERIO ISMÉT BETALÁL! Lukics passza után az ötös jobb sarkán kicselezi Mocsi, és mielőtt a vetődő Kálnoki-Kis odaérne, ballal a rövid oldali kapufa tövére löv, a labda onnan a kapu túlsó alsó sarkába pattan. (0-2)

Az 55. percben elszabadultak az indulatok, a vendégszektor előtt Manzinga és Szabó II Alex között volt nézetkülönbség, a szurkolók huhogtak. A ZTE edzője ezt nehezményezve bement a játéktérre, amiért Bognár Tamás kiállította. A tréner le akarta hívni csapatát, információk szerint az volt a gondja, hogy a közelmúltban ez már a második eset volt, amikor játékosait huhogással „különböztették meg” társaiktól.

SPORT HÍREK

Barcelona - Bilbao 4-0 Barcelona: Ter Stegen – Balde, Kounde, Garcia, Roberto – De Jong, Gavi, Busquets – Pedri, Lewandowski Dembélé.

Vezetőedző: Xavi Hernández

Dembélé varázsolt, a Barcelona átgázolt a Bilbaón. Az FC Barcelona 4–0-ra legyőzte az Athletic Bilbaót a spanyol élvonalbeli labdarúgó-bajnokság (La Liga) 11. fordulójában.

Összefoglaló:

12.perc: Ousmane Dembele (FC Barcelona) ugrik fel a beadásra és briliáns fejest küld laposan a kapu jobb oldalába. (1-0)

18.perc: Gól! Sergi Roberto (FC Barcelona) tizenhatoson belüli lövése megpattant, így a kapus nem tudta védeni. (2-0)

22.perc: Robert Lewandowski (FC Barcelona) talál szabad területet a kapu előterében, igazít egyet, majd kapura lő, a labda a lécz alá megy. (3-0)

73.perc: Ousmane Dembele jól látta meg, hogy Ferran Torres (FC Barcelona) érkezik a kapu elé, passza pontos, a lövés pedig a kapu bal oldalába vágódik. (4-0)

A Barcelona hét közben javított azok után, hogy a Real Madridtól 3–1-re kikapott az el Clásicón. A katalánok a Camp Nouban 3–0-ra kiütötték a Villarrealt, Robert Lewandowski kétszer is eredményes volt. A Barcának nagyon jól ebben az idényben hazai pályán, négy győzelem mellett egyszer játszott döntetlent.

Espanyol – Elche 2-2 Espanyol: Lecomte – Gil, Gomez, Cabrera, Olivan – Exposito, Darder, Souza, - Braithwaite, Puado, Joselu.

Vezetőedző: Diego Martínez

A spanyol labdarúgó-élvonal (La Liga) 11. fordulójának vasárnapi első mérkőzésén az Espanyol némi meglepetésre csak döntetlent játszott a ligautolsó és még nyeretlen Elchét fogadva.

Összefoglaló:

11. perc: Lucas Boye lövi előre magasan a labdát és Pere Milla (Elche) minden erejét beleteszi a fejesbe közvetlenül a tizenhatos előttről. (0-1)

24. perc: Exposito passzolt, Javi Puado (Espanyol) pedig jól ment a labda elé a védőket megelőzve, majd a lécz alá lőtt. (1-1)

42. perc: A bíró sípol, majd piros lapot vesz elő, amit Helibelton Palacios (Elche) kap. Nem hisz a szemének, de nincs más választása, el kell hagynia a pályát.

67. perc: Remek játékot mutatott be Oscar Gil, jól vette ki a részét a támadásépítésből. Martin Braithwaite (Espanyol) kapta tőle a labdát, ő pedig Edgar Badia mellett briliánsan lőtt a kapu bal alsó sarkába. (2-1)

67. perc: A gólszerző Gonzalo Verdu (Elche)! Átveszi a labdát a kapu torkában a szabadrúgást követően és azonnal lő, a labda a kapu jobb oldalába megy. (2-2)

Hétközben: A spanyol élvonalbeli labdarúgó-bajnokság (La Liga) 10. fordulójában az Osasuna 1–0-ra legyőzte az Espanyolt.

EMBERBARÁT HETILAP

NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2022. Okt. 28. – 2022. Nov. 04.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
28. péntek	7:00	17:30
29. szombat	8:00	17:30
30. vasárnap	8:00	16:00
31. hétfő	8:00	16:00
01. kedd	8:00	16:00
02. szerda	7:00	16:00
03. csütörtök	7:00	16:00
04. péntek	7:00	16:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
28. péntek	17:15	29. szombat	18:19
04. péntek	16:04	05. szombat	17:09

POÉN SAROK

Egy zsidót megállít egy utazó, hogy merre van az X utca. A zsidó - aki éppen két dinnyét cipel a hóna alatt - megkéri a turistát, hogy legyen kedves megfogni a dinnyét, amíg magyaráz. Majd széttárja a karját:
- Sajnos én sem tudom...

„

10. betűnk a Jud,
„J” hangnak ejtjük.
Számértéke 10.
Jelentése: kéz

Y

Események

- Az 5783. évi Luách megvásárolható Bánki Marinál. Ára: 1.400 Ft (+36704276451)
- Beköszöntött az őszi ünnepek után következő hónapunk Már Hesván. Hodes Tov.
- A héten tartott jorcájtot Mester György al-elnök Drucker Tibor után. Az imádkozás után tikunt adott az elhunyt tiszteletére.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt november 8.- án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Kiadja

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

Budapest. 1084 Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor